

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala
Sosiaalialan koulutusohjelma

Mari Kallio ja Minna Kunttu

Kohti vastuuntuntoista aikuisuutta – Kokemuksia lastensuojelun jälkihuollosta

Opinnäytetyö 2014

Tiivistelmä

Mari Kallio ja Minna Kunttu

Kohti vastuuntuntoista aikuisuutta – Kokemuksia lastensuojelun jälkihuollosta, 35 sivua, 4 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2014

Ohjaajat: lehtori Leena Byckling, Saimaan ammattikorkeakoulu
vastaava ohjaaja Marja Ripatti, Nuorisoryhmäkoti ja Turvakoti,
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa kokemuksia lastensuojelun jälkihuollossa olleilta nuorilta ja pitkään jälkihuoltonuorten parissa työskennelleiltä työntekijäiltä. Tavoitteena oli tuottaa tietoa jälkihuollon palveluiden merkityksestä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskukselle (Eksote). Opinnäytetyöllä pyrittiin kartoittamaan merkityksellisimmiksi koettuja jälkihuollon tukitoimia ja tukitoimien riittävyyttä, miten nuorten mielipiteitä kuullaan jälkihuollon suunnittelussa ja sen aikana sekä miten lastensuojelun jälkihuollon palveluita voisi kehittää.

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä on laadullinen. Aineiston keräämistä varten menetelmäksi valittiin teemahaastattelu, joka on puolistrukturoitu haastattelumuoto. Kartoitusta varten haastateltiin lastensuojelun jälkihuollossa ollutta kahta täysi-ikäistä nuorta sekä yhtä jälkihuoltonuorten kanssa työskentelevää sosiaaliohjaajaa. Haastateltavien nuorten jälkihuollon asiakkuus oli jo päätynyt. Yhteistyökumppanina opinnäytetyössä toimi Eksoten perhe- ja sosiaalipalveluihin kuuluva Nuorisoryhmäkoti.

Tämän kartoituksen perusteella jälkihuollon palveluihin oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä ja ne koettiin riittäviksi. Aineistosta nousivat esiin erityisesti taloudellisen tuen ja ohjaajilta saadun tuen merkitys nuoren itsenäistymisen kannalta. Suppean otannan vuoksi tuloksia ei voida kuitenkaan yleistää koskemaan kaikkien Eksoten alueen jälkihuoltonuorten kokemuksia. Kokemusten kerääminen on kuitenkin tärkeää Eksoten lastensuojelun jälkihuoltopalveluiden kehittämisen kannalta.

Toiminnallisella opinnäytetyöllä voitaisiin lisätä jälkihuollon näkyvyyttä ja tunnettavuutta Etelä-Karjalan alueella. Lisäksi jatkotutkimuksissa voitaisiin selvittää, kokevatko jälkihuoltonuoret sosiaaliohjaajiansa lähinnä rahanlähteeksi ja halutaanko häneltä ylipäätään vastaanottaa psykososiaalista tukea.

Asiasanat: jälkihuolto, lastensuojelu, nuoruus, itsenäistyminen

Abstract

Mari Kallio and Minna Kunttu

Experimental Knowledge on Aftercare in Child Welfare Services,

35 pages, 4 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services Lappeenranta

Degree Programme in Social Services

Bachelor's Thesis 2014

Instructors: Leena Byckling, Senior Lecturer,

Saimaa University of Applied Sciences

Marja Ripatti, Manager, "Nuorisoryhmäkoti" and

"Turvakoti", South Karelia Social and Health Care District

The purpose of the study was to create experimental knowledge on Aftercare in Child Welfare Services. The aim of the study was to produce information about the significance of the aftercare services for South Karelia Social and Health Care District. The study sought to find out which of the aftercare services were most significant and how satisfied the interviewees were with the services available. In addition, the study examined how youth's opinions are taken into consideration and how the aftercare services could be developed.

This Bachelor's Thesis is a qualitative study. Data for this study was collected by interviewing three individuals. Two of them had experienced aftercare and the third individual was the Social Advisor for the Social Services for Adults in the South Karelia Social and Health Care District.

The results of the study showed that the interviewees had positive experiences from the aftercare services and were satisfied with services available. The results indicated that the financial support and the guidance from counsellors were important for the youth in their development into independent adults.

The functional thesis could be used to publicise aftercare in Child Welfare Services in South Karelia. Further study is required to find out if youth in aftercare see social workers only as a means to get financial support. Is the psychosocial support given by social workers needed?

Keywords: aftercare, child welfare services, youth, independence

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Jälkihuolto lastensuojelussa	6
3	Nuoruus	9
4	Nuoren itsenäistyminen	11
5	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	12
6	Toteutus	13
7	Eettiset näkökohdat	16
7.1	Sosiaalialan ammattietiikka	16
7.2	Tutkimuksen eettiset lähtökohdat	16
7.3	Luotettavuus	17
8	Kokemuksia lastensuojelun jälkihuollosta	18
8.1	Taustatiedot	18
8.2	Merkityksellisimmiksi koetut jälkihuollon tukitoimet	18
8.3	Lastensuojelun jälkihuollon tukitoimien riittävyys	20
8.4	Nuorten mielipiteiden kuuleminen lastensuojelun jälkihuollossa	21
8.5	Lastensuojelun jälkihuollon palveluiden kehittäminen	21
9	Yhteenveto ja pohdinta	22
	Kuvio	27
	Taulukko	27
	Lähteet	28

Liitteet

- Liite 1 Saatekirje
- Liite 2 Suostumus
- Liite 3 Haastattelurunko – Nuoret
- Liite 4 Haastattelurunko – Sosiaaliohjaaja

1 Johdanto

Lastensuojelun jälkihuolto on huomioitu valtakunnallisissa selvityksissä ja julkaisuissa hyvin lyhyesti tai ei ollenkaan. Myöskään lastensuojelun laatusuosituksessa ei ole määritelty jälkihuoltoa, kun taas esimerkiksi avohuollon tukitoimet ja sijaishuolto on määritelty (Lastensuojelun laatusuositus 2014, 37–39). Jälkihuollossa olevien nuorten määrää ei myöskään tilastoida toisin kuin esimerkiksi avohuollon tukitoimien piirissä olevien ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen tilastotiedot löytyvät Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tilasto- ja indikaattori-pankki SOTKANetistä.

Vuosituhaten vaihteen jälkeen kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0–17-vuotaiden lasten osuus vastaavan ikäisestä väestöstä on noussut tasaisesti (Tilasto- ja indikaattori-pankki SOTKANet 2014a). Tämän perusteella voidaan olettaa, että myös jälkihuoltoa tarvitsevien nuorten osuus on ollut kasvussa. Näin ollen jälkihuollon huomioimisen merkitys lastensuojelun kehittämistyössä kasvaa. Jälkihuollon kehittämistyötä tehtäessä olisi tärkeää kuulla myös jälkihuollossa olleiden nuorten omia kokemuksia.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena onkin kartoittaa kokemuksia lastensuojelun jälkihuollossa olleilta nuorilta sekä pitkään jälkihuoltonuorten parissa työskennelleeltä työntekijältä. Kartoituksen tavoitteena on tuottaa tietoa jälkihuollon palveluiden merkityksestä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden alueelle. Aineisto kerättiin laadullisilla teemahaastatteluilla.

Opinnäytetyöraportti koostuu teoriaosuudesta, opinnäytetyön toteutuksen kuvaamisesta, eettisistä näkökohdista, kartoituksen tulosten tarkastelusta sekä pohdintaosuudesta. Teoriaosuudessa käsitellään lastensuojelun jälkihuoltoa, nuoruutta sekä nuoren itsenäistymistä.

2 Jälkihuolto lastensuojelussa

Lastensuojelun päämääränä on turvata lapsen oikeus arvokkaaseen elämään ja taata mahdollisuus turvallisiin ihmissuhteisiin. Lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun kuuluvat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus, huostaanotto, kiireelliseen sijoitukseen ja huostaanottoon liittyvä sijaishuolto sekä jälkihuolto. (Taskinen 2012, 22.) Lastensuojeluun ovat oikeutettuja alle 18-vuotiaat lapset ja lastensuojelun jälkihuoltoon alle 21-vuotiaat lapset ja nuoret (Lastensuojelulaki 417/2007).

Lastensuojelun keskeisiä periaatteita ovat lapsen suotuisan kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen, lapsen ja perheen ongelmien ehkäiseminen ja varhainen puuttuminen, lapsen edun huomioiminen, hienovarainen toiminta sekä avohuollon tukitoimien ensisijainen käyttö. Lisäksi lapsella tai nuorella on oikeus saada tietoa häntä koskevassa lastensuojeluasiassa ja esittää mielipiteensä. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lastensuojelun jälkihuollon järjestäminen on subjektiivinen oikeus, ja vastuu sen järjestämisestä on viimeisellä sijoituskunnalla (Räty 2010, 493, 497). Jälkihuollon vastaanottaminen on nuorelle vapaaehtoista. Kieltäytyttyään jälkihuollosta nuorella on kuitenkin mahdollisuus pyytää sitä ennen kuin täyttää 21 vuotta. Mikäli jälkihuoltoa ei järjestetä, siitä on tehtävä valituskelppoinen päätös. (Lastensuojelun käsikirja 2014.) Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on järjestettävä jälkihuoltoa tarpeenmukaisessa laajuudessa sijaishuollon päätyttyä. Jälkihuoltoa on järjestettävä myös yksin avohuollon tukitoimena sijoitetulle lapselle tai nuorelle, mikäli sijoitus on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään puoli vuotta. (Räty 2010, 493, 496.) Velvollisuus jälkihuollon järjestämiseen päättyy viiden vuoden kuluttua siitä, kun lapsi on ollut viimeksi lastensuojelun asiakkaana kodin ulkopuolisen sijoituksen päätyttyä tai kun nuori täyttää 21 vuotta (Taskinen 2012, 151).

Jälkihuollon tavoitteena on lapsen saattaminen takaisin kotiin tai nuoren ohjaaminen itsenäiseen elämään ja vastuullisuuteen (Räty 2010, 494; Taskinen 2012, 151). Jälkihuollon aikana lisääntyvien valmiuksien vuoksi nuorella on mahdollisuus integroitua yhteiskuntaan (Taskinen 2012, 151).

Jälkihuolto rakentuu lapsen tai nuoren tarpeiden mukaisesti, ja sen suunnittelu olisi aloitettava jo ennen sijoituksen päättymistä. Lapsen tai nuoren kanssa laaditaan asiakassuunnitelma, johon kirjataan jälkihuollon tarkoitus ja tavoitteet, erityisen tuen ja avun järjestäminen lapselle, hänen vanhemmilleen, huoltajilleen tai muille lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille. Asiakassuunnitelmaan kirjataan myös yhteistoiminnan toteutuminen lapsen vanhempien ja muiden läheisten kanssa sekä arvioitu aika tavoitteiden toteutumiseen. (Taskinen 2012, 151–152.) Lisäksi suunnitelmaan kirjataan ne sosiaali- ja terveydenhuollon tukitoimet ja palvelut, joita voidaan järjestää yksilöllisen jälkihuoltotarpeen perusteella. Tuen muotoja ovat taloudellinen tuki, koulutuksessa ja työelämässä tukeminen, asumisen tukeminen sekä psykososiaalinen tuki. (Räty 2010, 502–503; Taskinen 2012, 153–154.)

Nuorelle myönnettävää taloudellista tukea voivat olla muun muassa toimeentulotuki, avohuollon tukitoimet tai muu taloudellinen tuki. Tällaista muuta taloudellista tukea voi olla esimerkiksi matkakulujen korvaaminen, jotta nuori voi pitää yhteyttä vanhaan sijaishuoltopaikkaan. Taloudellista tukea voidaan myöntää myös koulutukseen ja työelämään sijoittumisessa. Opintoraha on opintojen ensisijainen rahoitusmuoto, mutta opintoja voidaan tukea myös jälkihuollon toimesta opintotukijärjestelmän ohella tai sijasta. (Räty 2010, 502–503.) Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jälkihuoltonuoren ei tarvitse ottaa opintolainaa rahoittaakseen opintojaan. Työllistymistä voidaan tukea taloudellisesti ammatillisten tai muiden kurssien suorittamisessa tai työvälineiden hankinnassa (Räty 2010, 503). Lisäksi nuorta voidaan auttaa työ- tai opiskelupaikan etsimisessä (Taskinen 2012, 154).

Itsenäistymässä olevaa nuorta on tuettava taloudellisesti sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen toimesta itsenäistymisvaroin (Taskinen 2012, 155). Sijoitettua lasta tai nuorta varten on kalenterikuukausittain varattava määrä, joka vastaa 40 prosenttia hänen tuloistaan, korvauksistaan tai saamisistaan (Lastensuojelulaki 417/2007). Tällaisia saamia ovat hänelle tulevat eläkkeet, elinkorot, elatusavut, avustukset tai muut jatkuvat taikka kertakaikkiset tulot, korvaukset ja saatavat (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 734/1992). Lapsilisää ei kuitenkaan oteta huomioon. Mikäli lapsella tai nuorella ei ole sosiaali- ja

terveydenhuollon asiakasmaksuista määrätyn lain (734/1992) mukaisia saatavia tai ne ovat riittämättömiä, sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on tuettava itsenäistymässä olevaa nuorta tarpeellisilla itsenäistymisvaroilla. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen maksamien itsenäistymisvarojen suuruutta ei ole määritelty lastensuojelulaissa. Huomioon on otettava nuoren ikä ja olosuhteet sekä varojen käyttötarkoitus. (Taskinen 2012, 155.)

Itsenäistymisvaroja käytetään asumiseen, koulutukseen ja muihin itsenäistymiseen liittyviin menoihin. Nuori voi käyttää varoja esimerkiksi oman asunnon kалustukseen, opiskelumateriaaleihin ja ajokortin hankintaan. Päätöksen itsenäistymisvarojen maksamisen ajankohdasta tekee sosiaalihuollosta vastaava toimielin. Nuori saa itsenäistymisvarat yleensä jälkihuollon päättyessä. (Taskinen 2012, 155.)

Lastensuojelulain (417/2007) mukaan kunnan on korjattava asumisoloihin liittyvät puutteet tai järjestettävä tarpeenmukainen asunto, mikäli jälkihuollon piirissä olevan nuoren kuntoutuminen sitä edellyttää. Asumismuotoja ovat esimerkiksi asuminen vanhassa sijoituspaikassa, perheessä tai laitoksessa, tukiasunnossa tai muussa tuetussa asumisessa sekä asuminen vuokra-asunnossa nuoren itsenäistymisvaiheesta riippuen (Räty 2010, 503).

Nuorta voidaan tukea myös psykososiaalisesti. Psykososiaalista tukea ovat muun muassa tukihenkilön käyttäminen tai vertaistukiryhmätoiminta. Näiden ohella tulisi nuorelle taata mahdollisuus käydä läpi oman elämänsä vaiheita myönteisen identiteetin vahvistamiseksi. Myös sosiaalisten verkostojen luominen ja tukeminen on tärkeää nuoren jaksamisen kannalta. Tällaista tukea ovat esimerkiksi nuoren ja hänen läheistensä välisen yhteydenpidon edistäminen ja harrastustoiminnan tukeminen. (Taskinen 2012, 153.)

Psykososiaalinen tuki voi myös tarkoittaa henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa esimerkiksi yhteiskunnan palveluihin sekä arjessa tarvittaviin taitoihin. Nuorta tuetaan löytämään omat voimavaransa ja suunnittelemaan tulevaisuuttaan. Jälkihuollon aikana nuorella on mahdollisuus saada säännöllisesti tukea aikuiselta. (Lastensuojelun käsikirja 2014.)

Kun jälkihuolto päättyy, nuori ja hänen sosiaalityöntekijänsä laativat tarvittaessa suunnitelman, johon kirjataan palvelut ja tukitoimet, joihin nuori voi turvautua. Suunnitelmaan kirjattavia palveluita ja tukitoimia voivat olla mitkä tahansa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä yleiset sosiaaliturva- ja opintososiaaliset etuudet. Suunnitelman laatiminen on erityisen tärkeää silloin, kun nuoren itsenäistyminen on vielä kesken. (Räty 2010, 503.)

3 Nuoruus

Nuoruus on siirtymistä lapsuudesta aikuisuuteen, ikään kuin välivaihe (Vilkko-Riihelä & Laine 2008, 100; Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2010, 124). Siirtyminen ei ole selkeä ja esteetön, joten nuori tarvitsee onnistumisen kokemuksia ja arvostusta sekä kasvurauhan (Määttä 2007, 9). Lastensuojelulaki (417/2007) määrittelee nuoren 18–20 -vuotiaaksi ja Nuorisolaki (72/2006) tarkoittaa nuorella alle 29-vuotiaasta. Nuoruus on Dunderfeltin (2011) mukaan yksilöllisyyden valmistelu- ja kokeiluaikaa, jolloin nuori etsii omaa itseään ja omaa paikkaansa yhteiskunnassa. Nuoruudessa esimerkiksi kokeillaan erilaisia työ- ja opiskelupaikkoja ja liikutaan vaihtelevissa ihmis- ja aateryhmissä. Nuoruuden aikana on opittava uudestaan elämään. (Dunderfelt 2011, 85, 92.) Nuoren tekemät valinnat määrittävät myöhempää elämää aikuisena (Nurmi ym. 2010, 124).

Biologisen kypsymisen, sosiaalisen kypsyyden tai juridisen täysi-ikäisyyden avulla voidaan määritellä nuoruuden alkamista. Biologisella kypsymisellä tarkoitetaan sukukypsyyden saavuttamista, ja sosiaalisella kypsyydellä vastuun ottamista itsestä sekä omien velvoitteiden hoitamista. Nuoresta tulee oman elämänsä ohjaaja, kun taas lapsuudessa hän on ollut kasvatuksen ja opetuksen kohde. (Vilkko-Riihelä & Laine 2008, 100–101.)

Aivojen rakenteelliset muutokset ovat nuoruudessa yhtä suuria kuin varhaislapsuudessa. Tämä antaa mahdollisuuden korjata tai parantaa sitä, mikä on voinut jäädä heikosti kehittyneeksi aikaisemmissa kehitysvaiheissa. Keskushermoston ja aivojen muutokset vaikuttavat nuoren käytökseen ja tunne-elämään. Aivojen nopean kehityksen myötä nuoresta tulee herkkä sosiaalisille tekijöille, ja hän

reagoi niihin voimakkaan tunnepitoisesti. Ailahtelu ja impulsiivisuus johtuvat hormoneja enemmän keskushermoston keskeneräisyydestä. Pojat ovat rakenteellisesti tyttöjä alttiimpia impulsiiviselle käytökselle. (Sinkkonen 2010, 41, 44.)

Vilkko-Riihelä ja Laine (2008) jaottelevat nuoruuden kolmeen vaiheeseen, joita ovat varhaisnuoruus, keskinuoruus ja myöhäisnuoruus. Varhaisnuoruuden aikana, noin 12–15 -vuotiaana, sopeudutaan muuttuneeseen kehoon, irrottautuminen vanhemmista alkaa ja kaveripiirin merkitys kasvaa. Keskinuoruudessa, noin 15–17 -vuotiaana, nuori hakee omaa identiteettiään eli minuuttaan. Myöhäisnuoruuteen kuuluu parisuhteeseen ja koulutukseen keskittyminen sekä urakysymysten pohtiminen. Tällöin myös irtaudutaan lopullisesti vanhemmista. (Vilkko-Riihelä & Laine 2008, 104.) Lisäksi nuoruusiässä ihminen oppii ymmärtämään ja käyttämään loogisia ja täysin abstrakteja ajatuskuvioita sekä toimimaan käsitteiden pohjalta. Nuoruuden aikana tietoisuus laajenee ja kehittyy, mikä mahdollistaa muun muassa ihanteiden syntymisen. (Dunderfelt 2011, 86–87.)

Robert J. Havighurst on tunnettu kehitystehtävistä, jotka koskevat eri-ikäisiä ihmisiä. Kehitystehtävät mahdollistavat yksilön kehittymisen ja siirtymisen seuraavaan elämänvaiheeseen. Havighurstin mukaan nuoruuteen kuuluu seitsemän kehitystehtävää, joista ensimmäisenä on saavuttaa uusi ja kypsempi suhde molempiin sukupuoliin. Nuoren on löydettävä maskuliininen tai feminiininen rooli sekä hyväksyttävä oma fyysinen ulkonäkönsä ja opittava käyttämään ruumistaan tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi nuoren on saavutettava tunne-elämässä itsenäisyys vanhempiin ja muihin aikuisiin nähden sekä valmistauduttava avioliittoon ja perhe-elämään. Nuoren on myös otettava vastuuta taloudellisista seikoista. Viimeisimpinä kehitystehtävinä ovat maailmankatsomuksen, arvomaailman ja moraalien kehittäminen, joiden mukaan voi ohjata elämäänsä, sekä sosiaalisesti vastuulliseen käyttäytymiseen pyrkiminen ja pääseminen. (Havighurst 1972, Dunderfeltin 2011, 85 mukaan.)

Nämä perinteiset nuoruuden vaiheet ja kehitystehtävät vaikuttavat nuoren elämään ja identiteetin kehittymiseen. Lisäksi nuorten elämään vaikuttavat ympäröivän yhteiskunnan ja kulttuurin muutokset. Tällaisia ovat muun muassa perherakenteiden muuttuminen, koulutustason nouseminen, työllisyystilanteen kehittä-

tyminen sekä globalisaation kiihtyminen. (Nurmi ym. 2010, 156–158.) Esimerkiksi nuorisotyöttömyys, tarkoittaen 18–24 -vuotiaiden osuutta työvoimasta, laski 8,8 prosenttiin vuoteen 2008 mennessä. Nuorisotyöttömyysaste oli kuitenkin 14,6 prosenttia vuonna 2013. (Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2014b.)

Suomen lain mukaan 18-vuotias on täysi-ikäinen ja vastuussa omista teoistaan ja päätöksistään. Täysi-ikäisyys ei kuitenkaan tarkoita nuoren olevan aikuinen, vaan aikuisuuden vaihe alkaa noin 18–22 -vuotiaana. (Dunderfelt 2011, 92.) Nuoruus kuitenkin päättyy yksilöllisemmin, eikä ole mielekästä määritellä sen päättymistä samoilla tekijöillä kuin ennen (Leccardi & Perego 2010, 7; Jokinen 2014, 251). Nuorisolaki (72/2006) on huomionnut tämän määritellessään nuoruutta.

4 Nuoren itsenäistyminen

Nuoren itsenäistyminen tapahtuu yksilöllisesti. Psykkinen itsenäistyminen on hidas prosessi, joka etenee vähitellen. Itsenäistymiseen vaikuttavat perheaseta, perheen rakenne, sukupuoli, suhteet vanhempiin, murrosiän alkamisajankohta, aivojen kehitys, kaverisuhteet, harrastukset sekä eettiset ja uskonnolliset arvot. (Sinkkonen 2010, 63–64.)

Suomessa on luotu mielikuva varhain itsenäistyvästä nuoresta, joka on valmis päätöksiin ja omaan elämään. Pohjoismaisella nuorella onkin paljon vapauksia tehdä itseään koskevia päätöksiä, jotka ovat vaativia ja kauaskantoisia. Nuorella olevat valmiudet ja hänen halukkuutensa ajatella tulevaisuutta pitkälle eteenpäin ovat kuitenkin rajalliset. (Sinkkonen 2010, 209.) Suomessa ja muissa Pohjoismaissa muutetaan pois kotoa aiemmin kuin muualla Euroopassa. Suomalaiset nuoret muuttavat lapsuudenkodistaan keskimäärin 19-vuotiaina. (Myllyniemi & Gissler 2012, 41.)

Perinteisesti itsenäistymiseen on liitetty poismuutto lapsuudenkodista, ammatin valmistuminen, työmarkkinoille siirtyminen, parisuhteen vakiinnuttaminen ja lasten hankkiminen. Tämän vuosituhannen alussa on kuitenkin havaittu, että ikä ei määritä näitä itsenäistymiseen liittyviä siirtymiä. Lisäksi siirtymiä on enemmän kuin aikaisemmin ja monet niistä ovat ei-toivottuja, esimerkiksi ero ja työttömyys-

si joutuminen. Nämä siirtymät eivät kuitenkaan ole uusia, mutta niiden ennakointi on vaikeaa. (Jokinen 2014, 250–251, 255.)

Nuori ei ole vielä tunnemaailmaltaan ja omalta sisäiseltä yksilöllisyydeltään kypsä (Dunderfelt 2011, 92). Nuori on edelleen taloudellisesti ja psyykkisesti riippuvainen vanhemmistaan, vaikka haluaisikin olla täydellisen itsenäinen ja päättää omista asioistaan. Tämä voi johtaa yhteentörmäyksiin. Toiset nuoret pystyvät huomaamaan, että nuoruusikä voi olla myös jäsentymisen aikaa eikä pelkää myllerrystä. Nuori alkaa löytää vanhempien puheista järkeä. (Sinkkonen 2010, 18.)

Itsenäistyminen ei merkitse suhteen katkeamista vanhempiin, vaan nuori tarvitsee edelleen lähelleen vanhempia, jotka eivät hylkää häntä. Jos kiintymyssuhde on ollut lapsuudessa turvallinen, nuoren itsenäistyminen on helpompaa. (Sinkkonen 2010, 85.) Nuoren itsenäistyessä kiintymyssuhde alkaa siirtyä vanhemmista muihin ihmisiin kuten ystäviin ja seurustelukumppaniin (Sinkkonen 2010, 93). Tämä merkitsee myös sitä, että nuorelle ei riitä pelkäämään vanhemmilta saatu kannustus, jos kavereilta ei saa tukea ja arvostusta (Sinkkonen 2010, 57).

5 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa kokemuksia lastensuojelun jälkihuollossa olleilta nuorilta ja pitkään jälkihuoltonuorten parissa työskennelleeltä työntekijältä. Tavoitteena on tuottaa tietoa jälkihuollon palveluiden merkityksestä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskukselle. Tältä pohjalta nousevat tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Mitkä lastensuojelun jälkihuollon tukitoimet koetaan merkityksellisimmiksi nuoren itsenäistymisen kannalta?
2. Ovatko lastensuojelun jälkihuollon tukitoimet riittäviä nuoren itsenäistymisen kannalta?
3. Miten nuoren omia mielipiteitä kuullaan lastensuojelun jälkihuollon suunnittelussa ja sen aikana?
4. Miten lastensuojelun jälkihuollon palveluita voisi kehittää?

6 Toteutus

Opinnäytetyötämme varten haastattelimme lastensuojelun jälkihuollossa ollutta kahta täysi-ikäistä nuorta sekä yhtä jälkihuoltonuorten kanssa työskentelevää sosiaaliohjaajaa. Haastatteluilla halusimme kerätä heidän kokemuksiaan jälkihuollosta ja samalla tuottaa tietoa jälkihuollon palveluiden kehittämiseksi Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskukseen (Eksote). Haastateltavien nuorten jälkihuollon asiakkuus oli jo päättynyt.

Käyttämämme tutkimusmenetelmä on laadullinen. Aineiston keräämistä varten valitsimme menetelmäksi teemahaastattelun, joka on puolistrukturoitu haastattelumuoto. Haastattelun teemoja olivat jälkihuolto, asuminen, työ ja opiskelu, talous, psykososiaalinen tuki, nuoren mielipiteiden kuuleminen jälkihuoltoa suunniteltaessa ja sen aikana sekä jälkihuollon palveluiden kehittäminen. Laadimme haastatteluja varten suuntaa antavia kysymyksiä. Toteutimme haastattelut yksilöhaastatteluina, jotta sosiaalisen paineen vaikutus vastauksissa vähenisi. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 206) mukaan ryhmähaastattelu voi antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia, mikä saattaa heikentää haastattelun luotettavuutta.

Tutkimusmenetelmänä laadullinen teemahaastattelu on joustava, koska aineiston keruuta voidaan säädellä tarpeen vaatiessa. Lisäksi haastateltava voi tuoda esille asioita vapaasti ja olla aktiivisena osapuolena haastattelussa. Haastattelu sopii tutkimustyyppiä silloin, kun kyseessä on vähän tutkittu ja arkaluontoinen aihe. Haastattelussa on myös mahdollista selventää ja syventää saatuja vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2009, 204–206.)

Teemahaastattelu etenee keskeisten teemojen pohjalta yksityiskohtaisten kysymysten sijaan. Tämän seurauksena haastateltavan ääni tulee kuuluviin. Puolistrukturoidussa haastattelussa vastaukset eivät ole sidottuina vastausvaihtoehtoihin, vaan vastaukset annetaan omin sanoin (Eskola & Suoranta 2008, 86).

Opinnäytetyön toteutusta varten haimme loppuvuodesta 2013 tutkimusluvan Eksotelta ja lausunnon eettiseltä työryhmältä. Yhteistyökumppanina opinnäytetyössämme toimi Eksoten perhe- ja sosiaalipalveluihin kuuluva Nuorisoryhmä-

koti ja työelämäohjaajana Nuorisoryhmäkodin ja Turvakodin vastaava ohjaaja Marja Ripatti. Nuorisoryhmäkodin, Myllymäen nuorten asuntojen ja Turvakodin johtaja Riitta Hämäläinen sekä Marja Ripatti olivat puhelimitse yhteydessä lastensuojelun jälkihuollon palveluita käyttäneisiin nuoriin, minkä kautta saimme kaksi nuorta haastateltaviksi. Haastattelut toteutuivat helmi- ja huhtikuussa 2014. Nuorten lisäksi haastattelimme heinäkuussa 2014 sosiaaliohjaaja Sirkku Puttoa, joka työskentelee aikuisten sosiaalipalveluiden nuorten tiimissä Eksotel-la.

Tarkoituksena oli haastatella ainoastaan jälkihuollossa olleita nuoria, mutta heidän mukaansa saamisensa osoittautui haasteelliseksi. Alustavasti haastatteluun lupautui kolme nuorta, mutta lopulta vain kaksi osallistui haastatteluun. Näin ollen päädyimme pohtimaan näkökulmaa uudelleen, ja Marja Ripatti ehdotti sosiaaliohjaaja Sirkku Puton haastattelemista näkökulman laajentamiseksi.

Haastatteluun osallistumisesta kiinnostuneille nuorille lähetimme Eksoten kautta saatekirjeet (liite 1), ja Marja Ripatti sopi haastatteluajat nuorten kanssa. Sosiaaliohjaaja Sirkku Puttoon otimme yhteyttä sähköpostitse ja sovimme haastatteluajan. Ennen haastatteluiden aloittamista pyysimme myös kirjallisen suostumuksen sekä nuorilta että Putolta (liite 2).

Haastatteluja varten tarvitsimme käyttöömmekä haastateltavien että omalta kannaltamme rauhallisen ja turvallisen tilan, jossa myös haastateltavien yksityisyys säilyi. Nuorten haastatteluja varten Marja Ripatti tarjosi haastattelutilaksi tyhjillään ollutta Turvakotia. Haastattelun jälkeen nuorilla oli halutessaan mahdollisuus keskustella Nuorisoryhmäkodin työntekijän kanssa. Sosiaaliohjaaja Puttoa haastattelimme hänen työhuoneessaan aikuisten sosiaalipalveluiden tiloissa.

Haastateltavien suostumuksella nauhoitimme haastattelut. Nuorten haastattelut kestivät noin puoli tuntia ja Puton haastattelu noin tunnin. Nauhoitettua aineistoa hyödyntäen litteroimme eli purimme aineiston kirjalliseen muotoon. Litterointiin ei ole olemassa yhtä ainoaa tapaa, vaan tutkimustehtävä ja tutkimusote määrittelevät litteroinnin tarkkuuden (Hirsjärvi & Hurme 2001, 139). Kirjoitimme

nauhoitetut haastattelut sanasta sanaan, mutta jätimme äännähdykset, tauot ja painotukset pois. Litteroitua aineistoa kertyi 13 sivua.

Teemahaastatteluilla kerätyn aineiston analysoimme induktiivisella eli laadullisella sisällönanalyysillä. Sisällönanalyysin tarkoituksena on saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa (Tuomi & Sarajärvi 2004, 105). Analyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn (Tuomi & Sarajärvi 2004, 115). Analyysi aloitetaan erottamalla litteroidusta aineistosta tutkimuskysymyksiin vastaavat asiat. Kaikki muu materiaali jätetään pois. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92, 109.)

Tämän jälkeen aineisto pelkistetään eli redusoidaan muodostamalla alkuperäisilmauksista pelkistettyjä ilmauksia. Aineiston ryhmittelyn eli klusteroinnin tarkoituksena on etsiä samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Seuraavaksi samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään alaluokiksi. Ryhmittelyn jälkeen muodostetaan teoreettisia käsitteitä yhdistelemällä luokituksia eli abstrahoidaan. Aineiston abstrahointia jatketaan niin pitkään kuin se on aineiston kannalta mahdollista. Käsitteiden yhdistelemisellä saadaan vastaus tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109–112.)

Aloitimme analysoinnin pelkistämällä alkuperäisilmaukset. Pelkistetyt ilmaukset luokittelimme edelleen ala- ja yläluokkiin sekä muodostimme kokoavia käsitteitä. (Taulukko 1.) Analysoinnin avulla saimme vastaukset tutkimuskysymyksiin.

ALKUPERÄIS-ILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS	ALA-LUOKKA	YLÄ-LUOKKA	PÄÄLUOKKA
<i>Ajan antaminen, ei se että me täytelään aina sitä jotain lomaketta tai meil on joku case, vaan että mä kohtaan sen nuoren ilman et mul on joku hoidettava asia.</i>	ajan antaminen	henkinen tuki	ohjaajalta saatu tuki	psykososiaalinen tuki
<i>No ne [ohjaajat] auttokin nii miutkii vastuuntuntoiseks nii nuoreks aikuiseks.</i>	auttaminen vastuuntuntoiseksi aikuiseksi	ohjaajilta saadut arvot elämään		

Taulukko 1. Esimerkki sisällönanalyysistä

7 Eettiset näkökohdat

Eettiset kysymykset on huomioitava tutkimuksen jokaisessa vaiheessa. Opin-
näytetyön teossa meitä ohjasivat sekä sosiaalialan ammattieettiset ohjeet että
yleiset tutkimuksen eettiset lähtökohdat.

7.1 Sosiaalialan ammattietiikka

Sosiaalialan ammattieettiin periaatteisiin kuuluvat ihmisarvo ja oikeudenmu-
kaisuus, itsenäisyys ja elämänhallinta, syrjäytymisen ehkäiseminen ja osalli-
suuden edistäminen, syrjinnän ja väkivallan vastustaminen, asiakkaan itsemää-
räämisoikeus sekä asiakkaan yksityisyyden suojaaminen (Rostila 2001, 26).
Ammattieettisyyteen kuuluvat myös asiakkaan oman elämänsä asiantuntijuuden
ja valintojen kunnioittaminen (Rautiainen 2011).

Sosionomi (AMK) –tutkinnon kompetensseihin kuuluu sosiaalialan eettinen
osaaminen. Kompetenssiin sisältyvät muun muassa jokaisen yksilön ainutker-
taisuuden huomioon ottaminen ja kyky toimia arvoriitoja sisältävissä tilan-
teissa. Lisäksi tasa-arvon ja suvaitsevaisuuden edistäminen ovat osana sosiaa-
lialan eettistä osaamista. (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010.)

7.2 Tutkimuksen eettiset lähtökohdat

Tutkimuksen eettisiin lähtökohtiin kuuluvat ihmisarvon kunnioittaminen, riittävä
etukäteistieto ja ymmärrys tutkimuksesta sekä suostumus tutkimukseen (Hirs-
järvi ym. 2009, 25). Ihmisarvon kunnioittaminen näkyy esimerkiksi yksityisyyden
suojan säilyttämisenä. Yhteydenpito nuoriin hoidettiin Etelä-Karjalan sosiaali- ja
terveyspiirin (Eksote) Nuorisoryhmäkodin kautta, jotta heidän henkilöllisyytensä
ja yhteystietonsa pysyivät salassa. Haastatteluja varten käytössämme oli mei-
dän sekä haastateltavien kannalta rauhallinen ja turvallinen tila, jossa myös
haastateltavien yksityisyys säilyi. Lisäksi kartoitusta varten kerätty aineisto hävi-
tetään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua. Yksityisyyden säilyttämisek-
si olemme pyrkineet minimoimaan tunnistetietojen esiintymisen opinnäytetyös-
sä, ja siksi emme käytä nuorten nimiä haastatteluja siteeratessamme. Sosiaa-
liohjaaja Sirkku Putto halusi esiintyä opinnäytetyöraportissa omalla nimellään.
Otimme nämä eettiset seikat huomioon laatiessamme saatekirjettä ja kirjallista

suostumusta haastatteluun osallistumisesta. Saatekirjeessä mainittiin mahdollisuudesta kieltäytyä haastattelusta missä vaiheessa tahansa sekä kuvailtiin opinnäytetyön toteutusta.

Hirsjärven ym. (2009, 26) mukaan hyvän tutkimuksen periaatteita ovat asianmukaiset lähdemerkinnät luvattoman lainaamisen estämiseksi ja huolellisuus raportoinnissa. Kylmä ja Juvakka (2007, 147) puolestaan nostavat esille seuraavat tutkimuseettiset periaatteet: haitan välttäminen, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus sekä rehellisyys, luottamus ja kunnioitus. Opinnäytetyössämme esille nousevat aiheet ovat arkaluontoisia, minkä vuoksi näiden periaatteiden huomioiminen oli erityisen tärkeää.

7.3 Luotettavuus

Tulkintavirheiden vähentämiseksi nauhoitimme haastattelut. Myös kaksi haastattelijaa vähentää tulkintavirheiden mahdollisuutta. Tutkimuksen luotettavuutta lisää tutkimuksen kaikkien vaiheiden tarkka kuvaus raportoinnissa (Hirsjärvi ym. 2009, 232; Liimatainen 2013). Toteutuksen kuvauksesta tulee ilmetä haastattelujen olosuhteet, paikka sekä niihin käytetty aika (Hirsjärvi ym. 2009, 232). Opinnäytetyöraportissamme olemme pyrkineet kartoituksen toteuttamisen tarkkaan kuvaukseen.

Luotettavuutta ja tulosten siirrettävyyttä heikentää haastateltavien vähäinen määrä. Haastateltavia nuoria saimme mukaan kartoitukseen vain kaksi, ja työntekijän näkökulmaa edustavat yhden henkilön näkemykset. Muutoinkin tulokset ovat syntyneet vain kolmen ihmisen henkilökohtaisista kokemuksista. Näin ollen tuloksista saa käsityksen Eksoten jälkihuollon palveluista, mutta niitä ei voida yleistää koskemaan kaikkien Eksoten alueen jälkihuoltonuorten kokemuksia.

Haastatteluissa käsiteltävät aiheet olivat hyvin henkilökohtaisia ja arkaluontoisia etenkin nuorille. Tulosten luotettavuuteen voi vaikuttaa, kuinka totuudenmukaisesti haastateltavat kertoivat kokemuksistaan.

8 Kokemuksia lastensuojelun jälkihuollosta

Aineiston mukaan lastensuojelun jälkihuolto valmentaa nuorta vastuulliseen aikuisuuteen, ja se koettiin hyödylliseksi. Lisäksi jälkihuolto tukee nuoren senhetkistä elämäntilannetta. Tämän kartoituksen perusteella jälkihuollon palveluihin oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä ja ne koettiin riittäviksi. Aineistosta nousivat erityisesti esiin taloudellisen tuen ja ohjaajilta saadun tuen merkitys nuoren itsenäistymisen kannalta.

8.1 Taustatiedot

Haastatteluihin osallistuneilla kahdella nuorella lastensuojelun jälkihuolto oli päättynyt noin kaksi vuotta sitten, nuorten täytettyä 21 vuotta. Molemmilla haastateltavilla jälkihuoltoa edelsi huostaanotto, ja lastensuojelun asiakkuus kesti noin kymmenen vuotta. Haastatteluhetkellä molemmat nuoret asuivat yksin vuokra-asunnossa. Toinen nuorista oli haastatteluhetkellä työkokeilussa ja toinen kurssilla.

Nuorten lisäksi haastattelimme sosiaaliohjaaja Sirkku Puttoa, joka työskentelee aikuisten sosiaalipalveluiden nuorten tiimissä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirissä (Eksote). Asiakaskuntana Putolla ovat 18–25 -vuotiaat ammattiin kouluttamattomat nuoret. Asiakkaina on myös jälkihuoltonuoria. Putto on toiminut nykyisessä virassaan noin vuoden. Aiemmin hän on työskennellyt lastensuojelun työkentällä 12 vuotta, ja kohderyhmänä ovat olleet jälkihuoltonuoret.

8.2 Merkityksellisimmiksi koetut jälkihuollon tukitoimet

Huotarin (2010) tutkimuksessa nuorille merkityksellisimpiä jälkihuollon tukimuotoja olivat subjektiivinen oikeus asuntoon ja toimeentulotukeen. Sitä kautta he saivat omaa vastuuta ja mahdollisuuden itsenäiseen päätöksentekoon. Sosiaalityöntekijöiden mukaan kaikki jälkihuollon palvelut olivat itsenäistyvälle nuorelle merkityksellisiä, sillä ne edistivät nuoren tulevaisuudessa selviytymistä. (Huotari 2010, 84.)

Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulusta vuonna 2007 valmistuneessa *Kohti aikuisuutta – Selvitys Lehtosara Oy:n jälkihuoltonuorten itsenäistymiskokemuksis-*

ta –opinnäytetyössä taloudellinen tuki nousi tärkeimmäksi jälkihuollon tukitoimeksi (Siitonen 2007, 36). Nymanin ja Silventoisen (2014, 30) opinnäytetyössä haastatellut nuoret kokivat merkityksellisimpänä tukihenkilön ja läheisten tuen.

Haastattelemiemme lastensuojelun jälkihuollossa olleiden kahden nuoren ja sosiaaliohjaaja Sirkku Puton vastauksissa nousi esiin sekä taloudellinen että psykososiaalinen tuki. Taloudellinen tuki koettiin itsenäisen elämän mahdollistajana ja psykososiaalinen tuki nuorten henkisenä tukemisena.

Kaiken kaikkiaan taloudellinen tuki nähtiin merkityksellisenä, sillä se nousi esiin lukuisia kertoja haastatteluiden aikana. Tuki mahdollisti opiskelun ja työssäkäynnin: esimerkiksi koulukirjat ja matkakulut maksettiin. Taloudellinen tuki antoi mahdollisuuden itsenäiseen asumiseen muun muassa takuuvuokran maksamisella. Itsenäistä asumista tukivat myös itsenäistymisvarat, joilla hankittiin esimerkiksi huonekaluja nuoren omaan kotiin. Toimeentulotuen saamisen nuoret kokivat helpommaksi jälkihuollon aikana. Lisäksi nuorten harrastuksia tuettiin taloudellisesti.

Psykososiaalista tukea tarkasteltiin lähinnä ohjaajilta ja sosiaalityöntekijältä saadun tuen kautta. Nuorten vastauksissa korostui erityisesti ohjaajilta saatu tuki. Tukihenkilöstä tai vertaisryhmätoiminnasta haastateltavilla nuorilla ei ollut kokemusta.

Nuoret kokivat saaneensa tukea omaohjaajalta ja entisen sijaishuoltoapaikan ohjaajilta monilla elämän eri osa-alueilla. Tärkeää oli saada mahdollisuus keskustella aikuisen kanssa mieltä askarruttavista asioista. Ohjaajien kautta opittiin myös taloudellisten asioiden hoitoa. Lisäksi ohjaajat kannustivat nuoria opiskelemaan ja opastivat töiden etsimisessä. Ohjaajilta saatiin elämään sellaiset arvot ja opit, jotka auttavat kasvamaan vastuuntuntoiseksi nuoreksi aikuiseksi ja kantavat läpi elämän.

No ne [ohjaajat] auttokin nii miutkii vastuuntuntoiseks nii nuoreks aikuiseks. Mitkä niinku siivittää ehkäkin, niin tai no ei ehkä, vaan ne siivittää nimenomaan sinne hamaan hautaan saakka.

Nuoret kokivat sosiaalityöntekijältä saamansa tuen keskenään eri tavoin. Toisen nuoren sosiaalityöntekijä antoi nuorelle aikaa yhteisen tekemisen muodossa. Toisen nuoren kokemus omasta sosiaalityöntekijästä oli hieman erilainen:

Nii ja tietysti nää kliseisen perinteisetkin kuulumisten kyselyt sun muutkin.

Sosiaaliohjaaja Putto korosti yksinolon sietämisen opettamista ja ajan antamisen merkitystä.

Ajan antaminen, ei se, että me täytellään aina sitä jotain lomaketta tai meil on joku case, vaan että mä kohtaan sen nuoren ilman, et mul on joku hoidettava asia. Niin mä jotenkin nään, että se on aina ollu se kaikkista antosin asia. Tosin se voi olla myös, että hei lähettääs pesee sun matot ja siin tulee sitten höpöteltyä kaikkee mahdollista. (Sirkku Putto.)

8.3 Lastensuojelun jälkihuollon tukitoimien riittävyys

Huotari on todennut, että jälkihuollon loppuvaiheessa olevat nuoret ovat itsenäistymässä, mutta eivät vielä täysin itsenäisiä. Osa nuorista on riippuvaisia viranomaisten tuesta vielä jälkihuollon jälkeenkin. (Huotari 2010, 82, 93.) Lisäksi on havaittu, että monelta nuorelta tuki loppuu liian aikaisin, jolloin itsenäiseen elämään tarvittavat valmiudet ovat liian heikot, mikä lisää syrjäytymisen uhkaa. (Törmä, Kaakinen, Uusi-Niemi-Pirhonen & Laiho 2009, 58.)

*Toimiva lastensuojelu –*loppuraportin mukaan kunnat eivät tarjoa riittävästi henkilökohtaista tukea jälkihuoltoon siirtyessä itsenäiseen elämään (Kananoja, Lavikainen & Oranen 2013, 22). Myös jälkihuoltovelvoitteen ikäraja on pidetty liian matalana, sillä aikuistumisen vaatimukset ovat kasvaneet (Kananoja ym. 2013, 45; Törmä ym. 2009, 37).

Molemmat haastatellut nuoret kokivat tuen olleen riittävää ja vastanneen heidän omia tarpeitaan. Esimerkiksi asumiseen, työhön ja opiskeluun saatu tuki koettiin riittäväksi. Taloudellista tukea nuoret olisivat ottaneet vastaan enemmänkin:

No huvituksiin tyylii tonni kuussa, ni se ois ollu ihan jees, mut se nyt taas mitenkää niinku käyny päinsä.

Psykososiaalisen tuen tarve on haastattelujen perusteella yksilöllistä. Toinen nuorista olisi toivonut tuen jatkuvan pidempään:

Kyl mie koen, et oon saanu ihan hyvän tuen, et ei oo sen puolee mitää ongelmaa, mut harmi, ku se loppu jo.

Sosiaaliohjaaja Sirkku Puton mukaan lastensuojelun jälkihuollon tukitoimien riittävyys on yksilöllistä. Puton mielestä jälkihuollon tukitoimia on tarjolla, mutta niitä ei välttämättä osteta riittävän kauaksi aikaa.

8.4 Nuorten mielipiteiden kuuleminen lastensuojelun jälkihuollossa

Osallistumisen vahvistaminen on tärkeässä asemassa lastensuojelupalvelujen kehittämisessä. Osallisuuden edellytyksinä ovat jokaisen osapuolen kokemus kuulluksi tulemisesta ja mahdollisuus omien näkemysten esille tuomiseen. Lasten ja nuorten kannalta on tärkeää, että näkemykset otetaan huomioon heidän etunsa mukaisesti. Heillä tulee olla mahdollisuus vaikuttaa heidän asioidensa käsittelyn aikaan, paikkaan ja tapaan. (Lastensuojelun laatusuositus 2014, 18.) Lisäksi lapselle tai nuorelle annettavan tiedon tulee olla hänelle ymmärrettävässä muodossa (Lastensuojelun laatusuositus 2014, 18; Törmä ym. 2009, 57).

Haastatellut nuoret ja sosiaaliohjaaja Sirkku Putto kokivat, että nuorten mielipiteet otetaan huomioon lastensuojelun jälkihuoltoa suunniteltaessa ja toteutettaessa. Puton mukaan nuorelle annetaan mahdollisuus tulla kuulluksi, ja nuorella on aina oikeus tavata omaa sosiaalityöntekijäänsä. Nuorten haastatteluissa ei noussut esille konkreettisia esimerkkejä, miten mielipiteet otettiin huomioon.

No kyllä, tai mitä siin nytte miulle kerrottii mitä se on, et ei siin oikee mitää ollu semmosta ... ois tuntunu, et se ei nyt toimi tai jotenkii.

8.5 Lastensuojelun jälkihuollon palveluiden kehittäminen

Jälkihuollon palveluiden järjestämiseen on kiinnitettävä enemmän huomiota, sillä niiden toteuttaminen ja kehittäminen ovat jääneet toissijaisiksi avo- ja sijaishuollon rinnalla (Kananaja ym. 2013, 22). Sekä Törmän ym. (2009) että Huotar (2010) tutkimuksissa käy ilmi erilaisia kehittämistarpeita. Esille nousevat muun muassa nuorten osallistamisen lisääminen, jälkihuollon liian aikainen päättyminen sekä työntekijän puhettavan merkitys nuoren ymmärtämisen kannalta. (Törmä ym. 2009, 57–58; Huotari 2010, 91.)

Haastatellut nuoret eivät kysyttäessä nostaneet esiin kehityskohteita lastensuojelun jälkihuollon palveluihin. Sosiaaliohjaaja Sirkku Puton mukaan palveluita voitaisiin kehittää niin, että nuori tuettaisiin yhteen ammattiin, vaikka jälkihuolto ehtisi päättyä ennen valmistumista.

Mä en tiedä mikä siin kaksikymppisessä on, kun silloin se tapahtuu blim, oli se sitten tyttö tai poika, et hei nyt mä oon löytäny sen oman alan. Okei, ihan hyvä, et on löytäny sen oman alan, mut siin kohtaa tulee se surullisuus, että tota, et sit se jälkihuolto, se pystyy tukee yhden vuoden tai kaks lukukautta tai no riippuu vähän milloin on syntyny, että tota se on vähän surullista. (Sirkku Putto.)

Lisäksi Putto toteaa, että viranomaisten työaikoja voitaisiin sovittaa paremmin jälkihuoltonuorten elämään sopiviksi. Lastensuojelun Keskusliiton ja Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian toteuttamassa selvityksestä ilmeni, että sosiaalityöntekijöistä ja sosiaaliohjaajista 76 prosenttia koki, että heillä ei ole riittävästi tapaamismahdollisuuksia jälkihuoltonuorten kanssa (Sinko & Muuronen 2013, 15).

...myös tää työaika rajottaa sitä, nuori jos kiinni yhteiskunnassa, se on koulussa, viranomainen on töissä 8–15.45, nuori pääsee koulusta puol neljä. Et pitäis olla myös sitä niin kun sellasta työaika tekevää henkilökuntaa, joka tapaa nuoria illalla, viikonloppusin. Viranomaisen työaika rajottaa näitä, mut sitten tietysti yksityiset palveluntuottajat niin kun pystyy tarjoamaan niitä... (Sirkku Putto.)

9 Yhteenveto ja pohdinta

Haastateltavia nuoria saimme mukaan kartoitukseen vain kaksi, ja työntekijän näkökulmaa edustavat yhden henkilön näkemykset. Muutoinkin tulokset ovat syntyneet vain kolmen ihmisen henkilökohtaisista kokemuksista lastensuojelun jälkihuollosta. Näin ollen tuloksista saa käsityksen Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden (Eksote) jälkihuollon palveluista, mutta niitä ei voida yleistää koskemaan kaikkien Eksoten alueen jälkihuoltonuorten kokemuksia.

Tuloksista olisi voinut tulla kattavampia, jos olisimme saaneet mukaan enemmän nuoria. Jälkihuollon kehittämiskohteita olisi mahdollisesti noussut esiin nuorilta, mikäli haastateltavissa olisi ollut sellaisia nuoria, joiden kokemukset jälkihuollosta eivät ole ainoastaan myönteisiä. Pohdimme, että työntekijöiden näkökulma olisi noussut paremmin esiin kartoituksessa, jos olisimme haastatel-

leet sosiaaliohjaajan lisäksi sosiaalityöntekijää tai muuta jälkihuolto nuorten kanssa työskentelevää henkilöä.

On mahdollista, että ne nuoret, joilla on negatiivisia kokemuksia jälkihuollosta, eivät halua osallistua tällaisiin kartoituksiin. Muistoihin palaaminen voi olla raskasta, eikä niitä haluta käsitellä vieraiden ihmisten kanssa. Vaikka kokemukset olisivatkin olleet myönteisiä, ei nuori välttämättä halua osallistua kartoitukseen käsiteltävien asioiden henkilökohtaisuuden ja arkaluontoisuuden vuoksi.

Opinnäytetyöprosessin alussa henkilökohtaisena tavoitteenamme oli tuoda esiin nuorten näkemyksiä jälkihuollosta. Tavoite ei täysin toteutunut, koska emme saaneet mukaan useampia nuoria. Työntekijän kokemukset tukivat nuorten näkemyksiä jälkihuollosta, ja kartoituksen kannalta oli positiivista, että hänet saatiin mukaan melko lyhyellä varoitusajalla. Lisäksi tutkimuskysymyksiin hakevamme vastaukset jäivät joiltakin osin vajaiksi. Erityisesti mielipiteiden kuulemisesta kysyttäessä vastauksissa ei noussut esille konkreettisia esimerkkejä, miten mielipiteet otettiin huomioon. Myös kehittämissuhteita ilmeni vastauksissa vain vähän.

Haastatteluissa nuoret toivat enemmän esiin omaohjaajien kuin sosiaalityöntekijöiden merkitystä jälkihuollon aikana. Pohdimme, minkä takia suhde omaohjaajaan koetaan merkityksellisemmäksi. Koetaanko sosiaalityöntekijä lähinnä rahanlähteeksi? Halutaanko sosiaalityöntekijältä ylipäättään vastaanottaa psykososiaalista tukea? Tähän ei tulosten pohjalta kuitenkaan löydy vastausta, joten tätä voitaisiin selvittää jatkotutkimuksissa.

Myllyniemen ja Gisslerin (2012, 41) mukaan suomalaiset nuoret muuttavat lapsuudenkodistaan keskimäärin 19-vuotiaina. Lastensuojelun asiakkaina olleet nuoret muuttavat pois sijaishuolto paikasta yleensä täyttäessään 18 vuotta. Näillä nuorilla ei välttämättä ole muuta vaihtoehtoa, kun taas lapsuudenperheessä kasvanut nuori saa useimmiten itse valita sopivimman hetken poismuuttoon. Tässä tilanteessa jälkihuolto tarjoaa merkittävän tuen itsenäistyvälle nuorelle hänen ottaessaan sen vastaan.

Lapsuudenperheellä on nuoruudessa tärkeä asema. Kaikille jälkihuoltonuorille lapsuudenperheen tuki itsenäistymiseen ei ole välttämättä itsestään selvää, vaan aikuisen tuki on saatava muualta. Haastatellut nuoret kokivatkin entisen sijaishuoltopaikan tärkeäksi ja pitivät sinne edelleen yhteyttä. Jälkihuollon päätymisen jälkeen sijaishuoltopaikalla ei ole velvollisuutta tukea nuorta, mutta nuoren kannalta on positiivista, jos hänen ei tarvitse kokonaan katkaista suhteitaan tärkeisiin aikuisiin.

Huotari (2010, 82) onkin tutkimuksessaan todennut, että nuoret eivät vielä jälkihuollon päättyessäkään ole täysin itsenäisiä. *Toimiva lastensuojelu* – loppuraportin mukaan jälkihuollon ikärajaa tulisi nostaa 25 ikävuoteen aikuistumisen kasvavien vaatimusten vuoksi. Verrattuna vanhemmiltaan aikuistumiseen tukea saaneisiin nuoriin sijaishuollossa olleiden tuen tarve on suurempi ja turvaverkot heikommat. (Kananaja ym. 2013, 45–46.) Ovatko jälkihuollossa olleet nuoret aikuiset eriarvoisessa asemassa lapsuudenperheestä itsenäistyneisiin nähden?

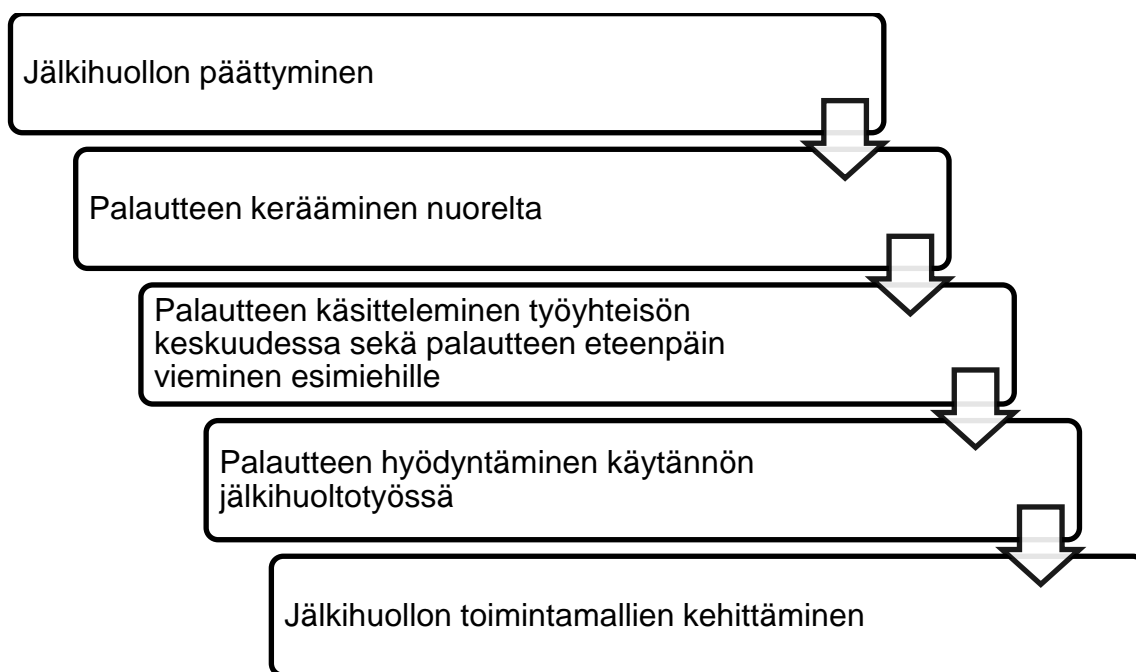
Lastensuojelun Keskusliiton ja Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian toteuttaman selvityksen perusteella voi päätellä, että lastensuojelun työntekijöistä harva kokee tarvetta parantaa jälkihuollon laatua ja vaikuttavuutta (Sinko & Muuronen 2013, 32). Muutoinkin valtakunnallisissa selvityksissä ja julkaisuissa jälkihuoltoa on käsitelty hyvin lyhyesti tai ei ollenkaan. Myöskään lastensuojelun laatusuosituksessa ei ole määritelty jälkihuoltoa, kun taas esimerkiksi avohuollon tukitoimet ja sijaishuolto on määritelty (Lastensuojelun laatusuositus 2014, 37–39). Jälkihuollossa olevien nuorten määrää ei tilastoida, mutta esimerkiksi avohuollon tukitoimien piirissä olevien ja kodin ulkopuolelle sijoitettujen tilastotiedot löytyvät Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANetistä. Jälkihuoltoa tilastoimalla voitaisiin seurata paremmin sitä tarvitsevien määrän kehitystä. Tämän avulla voitaisiin helpottaa jälkihuollon tarpeen arviointia.

Opinnäytetyöprosessin aikana meillä on herännyt kysymyksiä siitä, kuinka hyvin jälkihuolto ja sen sisältö tunnetaan. Ovatko nuoret ja heidän lähiverkostonsa riittävän tietoisia esimerkiksi jälkihuollon aikana saatavista tuen muodoista? Nuorille ja heidän läheisilleen kerrotaan jälkihuollosta jo todennäköisesti sijais-

huollon aikana. Onko tieto kuitenkin annettu nuorille ja läheisille ymmärrettävässä muodossa ja heidän ymmärtämällään kielellä? Johtuvatko lastensuojelun työntekijöiden näkemykset jälkihuollon kehittämisen tarpeettomuudesta (Sinko & Muuronen 2013, 32) siitä, että jälkihuolto ei ole riittävän näkyvä ja tunnettu lastensuojelun tukimuoto?

Pohdimme, voisiko Eksoten alueella jälkihuollon tunnettavuutta ja näkyvyyttä lisätä esimerkiksi laittamalla jälkihuollon määritelmä Eksoten Internet-sivuille. Näkyvyyttä voitaisiin lisätä Etelä-Karjalan alueella myös teettämällä toiminnallinen opinnäytetyö. Kartoitusta varten haastateltujen nuorten ja sosiaaliohjaaja Sirkku Puton kokemukset Eksoten jälkihuollosta ovat myönteisiä, mutta laajemman kuvan saamiseksi jälkihuoltensa päättäviltä nuorilta olisi hyvä kerätä systemaattisesti palautetta heidän jälkihuoltoajastaan (Kuvio 1).

Kuvio 1. Palautteen kerääminen lastensuojelun jälkihuollosta

Opinnäytetyö on yhteinen tuotos, ja koko prosessin ajan olemme tehneet sitä yhdessä. Ajatusten jakaminen toisen kanssa on helpottanut tiedon prosessointia ja tuonut kriittisyyttä tiedon käsittelyyn. Erilaiset näkökulmat ovat sekä avartaneet omia näkemyksiä että lisänneet ymmärrystä aiheesta. Oma tietoutemme jälkihuollosta ja sen tilasta on kasvanut. Jälkihuollon asema verrattuna muihin

lastensuojelun tukimuotoihin on yllättänyt, ja ajoittain ajankohtaisen tiedon löytäminen on ollut haasteellista.

Tiedonhakutaitomme ovat kehittyneet opinnäytetyöprosessin aikana. Alan julkaisujen löytäminen ja niiden hyödyntäminen on muuttunut luontevammaksi prosessin edetessä. Lisäksi laadullisen tutkimuksen tekemisen perusteet ovat tulleet tutuiksi.

Haastattelutilanteessa on ollut tärkeää luoda luottamusta herättävä ilmapiiri, jotta arkaluontoisista ja henkilökohtaisista asioista keskusteleminen onnistuisi. Arkaluontoisen aiheen vuoksi olemme pohtineet myös kysymysten asettelua ja asioiden esittämistä sopivalla tavalla. Kaiken kaikkiaan arkaluontoisista asioista puhuminen tuntemattoman kanssa on ollut tärkeää ammatillisen kasvun kannalta.

Kuvio

Kuvio 1. Palautteen kerääminen lastensuojelun jälkihuollosta, s. 25

Taulukko

Taulukko 1. Esimerkki sisällönanalyysistä, s. 15

Lähteet

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. 14. uudistettu painos. WSOYpro.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Jyväskylä: Vastapaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.

Huotari, R. 2010. Omillaan toimeen tuleva aikuinen? Lastensuojelun jälkihuolto nuoren itsenäistymisen tukijana. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. Pro gradu. http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20110014/urn_nbn_fi_uef-20110014.pdf. Luettu 27.10.2013.

Jokinen, K. 2014. Nykynuoret ja siirtymät aikuisuuteen. Teoksessa Vehkalahti, K. & Suurpää, L. (toim.) Nuoruuden sukupolvet. Tampere: Juvenes Print, 250–271.

Kananoja, A., Lavikainen, M. & Oranen, M. 2013. Toimiva lastensuojelu – Selvitysryhmän loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriö. Raportteja ja muistioita 2013:19. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6511574&name=DLFE-26809.pdf. Luettu 30.9.2014.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3.8.1992/734.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Lastensuojelun käsikirja 2014. Jälkihuolto. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <http://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/jalkihuolto>. Luettu 22.9.2014.

Lastensuojelun laatusuositus 2014. Lavikainen, M., Puustinen-Korhonen, A. & Ruuskanen, K. (toim.) Sosiaali- ja terveysministeriö. Julkaisuja 2014:4. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=9882186&name=DLFE-30055.pdf. Luettu 6.10.2014.

Leccardi, C. & Perego, M. 2010. Existential Field 2: Family Developmental Processes. Familyplatform. Working Report. University of Milan-Bicocca. Seventh Framework Programme. European Commission. <http://hdl.handle.net/2003/27690>. Luettu 6.10.2014.

Liimatainen, A. 2013. Tutkimus- ja kehittämismenetelmät. Luentomuistiinpanot. Saimaan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala.

Myllyniemi, S. & Gissler, M. 2012. Tilastot. Julkaisussa Pekkarinen, E., Vehkalahti, K. & Myllyniemi, S. (toim.) Lapset ja nuoret instituutioiden kehyksissä – Nuorten elinolot – vuosikirja 2012. Nuorisotutkimusverkosto, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta. Helsinki: Unigrafia Oy, 31–99. <http://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2013/05/elinolot-vuosikirja-2012.pdf>. Luettu 1.10.2014.

Määttä, K. 2007. Syrjäytymisuhasta hyvinvointiin. Teoksessa Määttä, K. (toim.) Helposti särkyvää – Nuoren kasvun turvaaminen. Helsinki: Kirjapaja, 7–10.

Nuorisolaki 27.1.2006/72.

Nurmi, J.-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2010. Ihmisen psykologinen kehitys. 1.–4. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Nyman, A. & Silventoinen, N. 2014. ”Olis outoo, jos ei oltais oltu yhteydessä” – Sijoitettujen nuorten kokemuksia jälkihuollosta. Lahden ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201403273594>. Luettu 30.9.2014.

Rautiainen, H. 2011. Asiantuntijuuden perusteet. Luentomuistiinpanot. Saimaan ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveysala.

Rostila, I. 2001. Sosiaalityön perusarvot ja eettiset periaatteet. Jyväskylän yliopisto. <https://www12.uta.fi/kirjasto/nelli/verkkoaineistot/yht/rostila.pdf>. Luettu 2.11.2013.

Räty, T. 2010. Lastensuojelulaki: Käytäntö ja soveltaminen. Helsinki: Edita.

Siitonen, A. 2007. Kohti aikuisuutta – Selvitys Lehtosara Oy:n jälkihuolto- nuorten itsenäistymiskokemuksista. Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Sinkkonen, J. 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.

Sinko, P. & Muuronen, K. 2013. Olisiko jo tekojen aika? Lastensuojelun asiakastyössä toimivien näkemyksiä lastensuojelun nykytilasta. Lastensuojelun Keskusliitto & Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentia. http://www.lskl.fi/files/1755/Olisiko_jo_tekojen_aika.pdf. Luettu 1.10.2014.

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2010. Esitys sosionomi (AMK) – tutkinnon kompetensseista. Sosiaalialan AMK-osaaminen alan työkentällä – hanke.

Taskinen, S. 2012. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: SanomaPro.

Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2014a. Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0–17-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL) (id: 191). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <http://uusi.sotkanet.fi/taulukko/5f3/100,101,102,103,104,105,106,107,108,109,110,111,112,113/3/3A/0/191/>. Luettu 10.10.2014.

Tilasto- ja indikaattoripankki SOTKANet 2014b. Nuorisotyöttömät, % 18–24-vuotiaasta työvoimasta (id: 189). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
<http://uusi.sotkanet.fi/taulukko/DU/92,93,94,95,96,97,98,99,100,101,102,103,104,105,106,107,108,109,110,111,112,113,114/3/3A/0/189/>. Luettu 3.10.2014.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.–3. painos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Törmä, S., Kaakinen, J., Uusi-Niemi-Pirhonen, M. & Laiho, K. 2009. Jälkihuoltoselvitys: Havainnot lastensuojelun jälkihuollon tilasta 12 kunnassa vuonna 2009.
http://www.sosiaalikehitys.com/uploads/JALKIHUOLTOSELVITYS_2009.pdf.
Luettu 25.10.2013.

Vilkko-Riihelä, A. & Laine, V. 2008. Mielen maailma 2: Kehityspsykologia. 1.–4. painos. Helsinki: WSOY.

Saatekirje

Sosiaali- ja terveysala

5.2.2014

Hyvä haastatteluun osallistuja,

Olemme sosiaalialan opiskelijoita Saimaan ammattikorkeakoulusta. Haastattelu on osana opinnäytetyötämme *Nuorten kokemuksia lastensuojelun jälkihuollon merkityksestä*. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää lastensuojelun jälkihuollon merkitystä nuorten näkökulmasta. Tavoitteena on Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden lastensuojelun jälkihuollon palveluiden kehittäminen.

Opinnäytetyön toteuttamista varten tarvitsemme haastateltaviksi nuoria, joilla on kokemusta lastensuojelun jälkihuollon palveluista. Haastattelu antaa Sinulle mahdollisuuden käydä läpi omaa jälkihuoltoaikaasi.

Keräämme aineistoa opinnäytetyötämme varten yksilöhaastatteluihin, jotka nauhoitetaan. Haastattelut toteutetaan vuoden 2014 alussa.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista, ja Sinulla on mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta missä vaiheessa tahansa. Haastattelu ja sen purkaminen tapahtuvat luottamuksellisesti ja osallistujan yksityisyyttä kunnioittaen. Osallistujan nimeä tai henkilötietoja ei mainita opinnäytetyössämme. Opinnäytetyöraportissa haastateltavat eivät ole tunnistettavissa. Haastattelun aikana kerätty aineisto hävitetään opinnäytetyön valmistuttua.

Toivomme Sinun osallistuvan haastatteluun. Haastatteluun on hyvä varata aikaa noin tunti.

Jos Sinulle heräsi kysymyksiä haastattelusta tai opinnäytetyöstämme, voit ottaa meihin yhteyttä sähköpostitse.

Ystävällisin terveisin,

Mari Kallio

m.kallio@student.saimia.fi

Minna Kunttu

m.kunttu@student.saimia.fi

Suostumus

Sosiaali- ja terveysala

17.2.2014

**Nuorten kokemuksia lastensuojelun jälkihuollon merkityksestä
Mari Kallio ja Minna Kunttu**

Olen saanut riittävästi tietoa kyseisestä opinnäytetyöstä ja olen ymmärtänyt saamani tiedon. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut kysymyksiini riittävät vastaukset. Tiedän, että minulla on mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta haastatteluun missä vaiheessa tahansa. Suostun vapaaehtoisesti osallistumaan tähän opinnäytetyöhön liittyvään haastatteluun ja sen nauhoittamiseen.

Aika ja paikka

Haastatteluun osallistuja

Opiskelijat

Taustatiedot

Sukupuoli

Ikä

Lastensuojelun tukimuoto (esim. sijoitus tai avohuolto)

Lastensuojeluasiakkuuden kesto

Jälkihuolto

Mitä jälkihuolto mielestäsi on?

Mitä tukitoimia sait jälkihuollon aikana?

Esimerkiksi: asumisen tukeminen, koulutuksessa ja työelämässä tukeminen, taloudellinen tuki sekä psykososiaalinen tuki (käsitteet avataan)

Mitkä tukitoimet olivat hyödyllisiä ja miksi?

Tukitoimien riittävyys

Miten mielipiteitäsi kuultiin jälkihuoltoa suunniteltaessa tai toteutettaessa?

Asuminen

Asumismuoto tällä hetkellä

Millaista tukea sait asumiseen tai asumisjärjestelyihin jälkihuollon aikana?

Miten koet tuen vaikuttaneen itsenäistymiseen?

Millaista tukea olisit tarvinnut tai toivonut saavasi?

Työ ja opiskelu

Työ- tai opiskelutilanne tällä hetkellä

Millaista tukea sait työ- tai opiskelupaikan etsimiseen?

Miten koet tuen vaikuttaneen itsenäistymiseen?

Millaista tukea olisit tarvinnut tai toivonut saavasi?

Talous

2(2)

Millaista taloudellisesta tukea tai apua sait?

Miten koet tuen vaikuttaneen itsenäistymiseen?

Millaista tukea olisit tarvinnut tai toivonut saavasi?

Psykososiaalinen tuki

Miten sosiaalisten suhteiden luomista ja ylläpitämistä tuettiin?

Jos nuorella on ollut tukihenkilö tai hän on ollut mukana vertaisryhmätoiminnassa, niin miten nuori on kokenut ne.

Jos nuorella ei ole ollut tukihenkilöä tai hän ei ole ollut vertaisryhmätoiminnassa, niin olisiko niille ollut tarvetta.

Millaiseksi koet suhteen omaan ohjaajaasi tai sosiaalityöntekijääsi?

Millaista tukea sait omalta ohjaajaltasi tai sosiaalityöntekijältäsi?

Millaista tukea olisit tarvinnut tai toivonut saavasi?

Jälkihuollon palveluiden kehittäminen

Mitä hyvää jälkihuollossa oli? Mitä huonoa?

Miten jälkihuollon palveluita voitaisiin kehittää?

Mistä muusta haluaisit kertoa?

Sosiaali- ja terveysala

Haastattelurunko

Sirkku Putto

Sosiaaliohjaaja

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri

Taustatiedot

Mitä jälkihuolto on?

Ovatko nuorille tarjottavat tukitoimet riittäviä?

Mitä tarvittaisiin lisää?

Mikä tukitoimista on mielestäsi merkittävin? Miksi?

Tuleeko nuorten mielipiteet riittävästi kuulluksi jälkihuollon suunnittelussa ja sen aikana? + perustelut

Aloitetaanko itsenäistymisen valmistelu riittävän ajoissa?

Kestääkö jälkihuolto riittävän pitkään?

Millainen vaikutus työntekijällä on jälkihuollon onnistumisen kannalta?

Miten työntekijä luo ja ylläpitää suhdetta nuoreen?

Miten jälkihuollon palveluita voitaisiin kehittää?